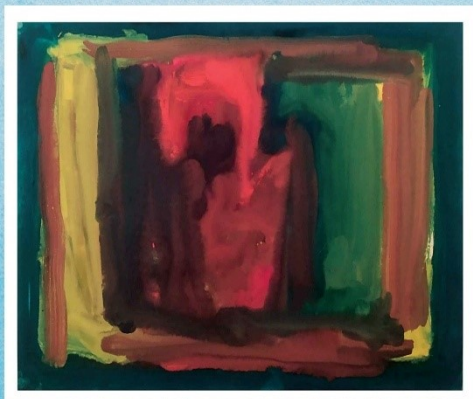

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χριστίνα Αργυροπούλου Μαργαρίτα Καλογριδου-Κολυβά Ιωάννης Κονδυλόπουλος

Ανδολόγιο

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

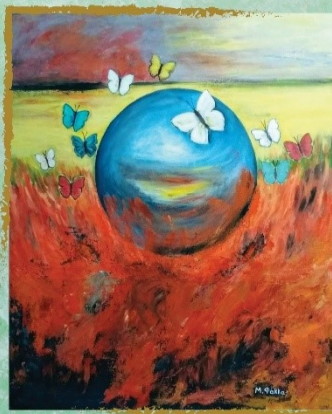
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χριστίνα Αργυροπούλου Μανώλης Στεργιούλης Γεωργία Χαρτίδου

Ανδολόγιο

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Αφροδίτη Αθανασοπούλου Χριστίνα Αργυροπούλου Βασιλική Σελιώτη

Ανδολόγιο

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Τα εικονιζόμενα ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου¹ εκπονήθηκαν μεταξύ 2022-2024 στο πλαίσιο του νέου θεσμού του «πολλαπλού βιβλίου» και εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας το 2026 μετά από μακρά περίοδο αξιολόγησης ως προς την επιστημονική και παιδαγωγική τους επάρκεια από επιτροπές ειδικών οι οποίες συστάθηκαν από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Τα εν λόγω Ανθολόγια υπογράφονται από καταξιωμένους εκπαιδευτικούς και πανεπιστημιακούς δασκάλους με πολυετή εμπειρία στη διδακτική της λογοτεχνίας και στη σύνταξη σχολικών εγχειριδίων, με συντονίστρια και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου τη Δρ Χριστίνα Αργυροπούλου, Επίτιμη Σύμβουλο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και συγγραφέα, ενώ το «στήσιμό» τους και τη γενική εποπτεία της διαδικασίας εκπόνησής τους σε έντυπη και ψηφιακή μορφή είχαν οι εκδόσεις «Πουκαμισάς».

Τα Ανθολόγια ακολουθούν πιστά τις προδιαγραφές του νέου Αναλυτικού Προγράμματος (ΑΠ) για το μάθημα της Λογοτεχνίας στη γυμνασιακή εκπαίδευση τόσο από άποψη δομής (οργάνωσης της ύλης) όσο και από άποψη περιεχομένου.² Σύμφωνα με αυτές τις προδιαγραφές, οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται η θεματική των λογοτεχνικών κειμένων και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου είναι: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ, ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ, ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ. Οι άξονες αυτοί επιμερίζονται σε διαφορετικές θεματικές ενότητες ανά τάξη, οι οποίες περιλαμβάνουν συστάδες κειμένων για συνεξέταση. Να σημειωθεί ότι, ενώ η οργάνωση της λογοτεχνικής ύλης στην Α΄ και Β΄ Γυμνασίου είναι καθαρά θεματοκεντρική, στην Γ΄ Γυμνασίου η οργάνωση της ύλης είναι καταρχάς ιστορική-γραμματολογική, και εσωτερικά, σε κάθε γραμματολογική ενότητα, προτείνονται συναναγνώσεις κατά συστάδες κειμένων.

Στον άξονα ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ υπάγονται κείμενα που διερευνούν τις κοινωνικές σχέσεις και τις ανθρώπινες συμπεριφορές. Ειδικότερα, στην Α΄ Γυμνασίου έχουν ανθολογηθεί κείμενα για τη φιλία και την αγάπη σε όλες τις μορφές και εκδοχές της (άνθρωποι, ζώα, φύση, δεσμός με βιβλία, με αντικείμενα κ.ά.), και σε οικουμενικές αξίες όπως η ειρήνη, η δικαιοσύνη, η ισότητα, κλπ., ενώ στη Β΄ Γυμνασίου έμφαση δίνεται στη σχέση του εγώ με το εμείς και τον άλλο και στα ιστορικά και κοινωνικά φαινόμενα που συνδέονται με τα παραπάνω: συγκρούσεις, γενοκτονίες, διωγμοί, προσφυγιά, ρατσισμός αλλά και: αλληλεγγύη, αλτρουισμός, αγώνες για κοινωνικά δικαιώματα κ.ο.κ.

Στον άξονα ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ υπάγονται κείμενα που αφορούν την περιπέτεια και την εξερεύνηση κυριολεκτικά και μεταφορικά. Πιο συγκεκριμένα, στην Α΄ Γυμνασίου έχουν ανθολογηθεί κείμενα ταξιδιωτικά και περιπλάνησης, αλλά και κείμενα που εστιάζουν στην εξερεύνηση του κόσμου με τη φαντασία και το όνειρο, στη λαϊκή παράδοση, καθώς στα ποιητικά παιχνιδόλεξα. Στη Β΄ Γυμνασίου, από την άλλη, τα κείμενα εστιάζουν στη γνωριμία με τον τόπο μας και τον πολιτισμό του, όπως και

¹ Το εξώφυλλο της Α΄ Γυμνασίου προέρχεται από έργο της εικαστικού Δήμητρας Τριανταφυλλοπούλου, ενώ τα εξώφυλλα της Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου προέρχονται από πίνακες της ζωγράφου Μίνας Φάκκα. Απευθύνουμε θερμές ευχαριστίες και στις δύο για την ευγενική παραχώρηση των δικαιωμάτων.

² Για το νέο Πρόγραμμα Σπουδών της Λογοτεχνίας γενικά βλ. ΦΕΚ, αρ. φύλλου 5871, 15-12-2021 και ΦΕΚ, αρ. φύλλου 694, 10-02-2023, ενώ για τις Προδιαγραφές Σύνταξης των σχολικών Ανθολογίων βλ. αρ. πρωτ. 46978/ΓΔ4/24-04-2023.

ευρύτερα με τον κόσμο και τον ανθρώπινο πολιτισμό μέσα από ταξίδια διαφόρων σκοπών (αναψυχής, εξερεύνησης, μετανάστευσης κλπ.).

Στον άξονα ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ υπάρχουν κείμενα που διερευνούν κυρίως τις σχέσεις και τα προβλήματα που προκαλεί η εφηβεία, αλλά διερευνούν επίσης και πρότυπα συμπεριφοράς (role models). Ειδικότερα στην Α΄ Γυμνασίου ανθολογούνται κείμενα με ήρωες έφηβους και έφηβες με τις αναζητήσεις και την ιδιαίτερη ψυχολογία αυτής της ηλικίας, καθώς και κείμενα με αγωνιστές ήρωες ή με ήρωες και ηρωίδες της καθημερινής ζωής. Στη Β΄ Γυμνασίου τα ανθολογημένα κείμενα εμβαθύνουν στα παραπάνω, καθώς εξετάζουν το πώς συγκροτούνται οι ταυτότητες των ανθρώπων, ατομικές και συλλογικές, και τους τρόπους με τους οποίους οι λογοτεχνικοί ήρωες αντιμετωπίζουν τα διλήμματα και τις προκλήσεις της ζωής.

Στην Γ΄ Γυμνασίου, η λογοτεχνική ύλη, όπως είπαμε, οργανώνεται σε ιστορικο-γραμματολογική σειρά και, εσωτερικά, σε συστάδες κειμένων (συναναagnώσεις), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νέο ΑΠ Λογοτεχνίας για αυτή την τάξη. Με βάση τις προδιαγραφές που τέθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας, το Ανθολόγιο της τάξης αυτής έχει ως αφετηρία το κίνημα του Ρομαντισμού, δεδομένου ότι το κίνημα αυτό υπήρξε καθοριστικό για τη διαμόρφωση της νεότερης ευαισθησίας, και καταλήγει στη σύγχρονη δημιουργία (μάλιστα, στο συγκεκριμένο εγχειρίδιο, γίνονται αναφορές και περιλαμβάνεται παράδειγμα για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη λογοτεχνία).

Οι γενικές γραμματολογικές ενότητες κάτω από τις οποίες υπάρχουν τα κείμενα παρακολουθούν την εξέλιξη των λογοτεχνικών κινήματων και αισθητικών αντιλήψεων από τον 19ο αιώνα έως σήμερα, ενώ τα σημειώματα που προτάσσονται στην καθεμιά από αυτές ως προοργανωτές εντάσσουν τα κείμενα και τους δημιουργούς τους στην εκάστοτε εποχή και στις λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές τάσεις που την χαρακτηρίζουν. Με τον τρόπο αυτό δίνεται στους μαθητές και στις μαθήτριες μια «χρονογραμμή», στην οποία παρουσιάζεται περιεκτικά η διαχρονική εξέλιξη της λογοτεχνικής παραγωγής και οικοδομείται σταδιακά μια αδρομερής γνώση της ιστορίας της λογοτεχνίας, όπως αυτή διαμορφώθηκε από σημαντικούς εκπροσώπους της νέας ελληνικής λογοτεχνίας από την Επανάσταση και μετά, σε συνάρτηση και με την ξένη λογοτεχνική παραγωγή (εξ ου και ο τίτλος: «Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων» και όχι αποκλειστικά ελληνικών λογοτεχνικών κειμένων).

Τα ανθολογημένα λογοτεχνικά κείμενα που προτείνονται μαζί με τις συναναagnώσεις τους εντάσσονται στους τρεις κύριους άξονες προβληματισμού που έχουμε και στις προηγούμενες τάξεις του Γυμνασίου: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ, ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ, ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ, με ειδική θεματική αυτήν που προβλέπει το ΑΠ για την Γ΄ Γυμνασίου: «Η δημιουργία του πολιτισμού και η ποιότητα της ζωής», «Ανθρώπινα δικαιώματα, δράσεις και πρωτοβουλίες», «Η μνήμη και ο χρόνος – η ευθύνη του ανθρώπου». Πιο συγκεκριμένα, τα θέματα των ανθολογημένων κειμένων σχετίζονται:

- με την ιστορία και τη σημασία της μνήμης για την ατομική και συλλογική ταυτότητα και αυτογνωσία,
- τις συνθήκες και τα προβλήματα της κοινωνικής ζωής χτες και σήμερα,
- τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάγκη διάπλασης ενεργών πολιτών για τη διεκδίκηση και την προάσπισή τους,

- τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής ιδίως σήμερα,
- την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων σχέσεων, τις υπαρξιακές αγωνίες και την ανάδυση ενός νέου «παραδείγματος» σήμερα μέσω της τεχνητής νοημοσύνης και των ηθικών διλημμάτων που θέτει στον σύγχρονο άνθρωπο.

Στα Ανθολόγια και των τριών τάξεων έχουν επιλεγεί κείμενα της δημοτικής και της επώνυμης λογοτεχνίας, γραμμένα από άνδρες και γυναίκες δημιουργούς, Έλληνες και ξένους, με κριτήριο την αισθητική αξία τους και την καταλληλότητά τους για τους έφηβους μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου. Ανθολογούνται επίσης αντιπροσωπευτικά δοκίμια παλαιότερων και σύγχρονων στοχαστών για τη λογοτεχνία και τη σχέση εν γένει της τέχνης με την κοινωνία.

Κατά τη διδασκαλία προέχουν η ανάγνωση (κριτική πρόσληψη) και συνεξέταση (η «συνομιλία») των κειμένων που συνάπτουν μεταξύ τους ποικίλες διακειμενικές σχέσεις σε επίπεδο νοήματος και μορφής, καθώς και η ενσυναίσθηση, η επαφή δηλαδή των μαθητών και μαθητριών με τις ιδέες και τη στάση ζωής των λογοτεχνικών ηρώων και ηρωίδων, όπως εκφράζονται στα κείμενα μέσα από τις εμπειρίες που αντιμετωπίζουν, τις πράξεις και αντιδράσεις τους – μια καλή οδός, θεωρούμε, προς την αυτογνωσία των ίδιων των μαθητών.

Όλα τα κείμενα που περιέχονται στα τρία Ανθολόγια συνοδεύονται από ερωτήσεις κατανόησης και συνεξέτασης, καθώς και από δημιουργικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερος λόγος πρέπει να γίνει για τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα (ΨΜΑ), μια καινοτομία των νέων διδακτικών πακέτων, τα οποία εμπλουτίζουν την έντυπη μορφή των Ανθολογίων με δημιουργικές και παιγνιώδεις δραστηριότητες αλλά και με πρόσθετα κείμενα. Τα ΨΜΑ δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να εμβαθύνουν στο θέμα των κειμένων, κυρίως δε, να μυηθούν στον λογοτεχνικό γραμματισμό με παιγνιώδη και δημιουργικό τρόπο αρχίζοντας από τα απλά (επιλογές σωστού λάθους, παζλ, σταυρόλεξα, συμπλήρωση κενών κλπ.) και προχωρώντας στα πιο σύνθετα (παραγωγή δικών τους κειμένων ή τροποποίηση των ήδη διδαγμένων), σύμφωνα με τη δική τους πρόσληψη και τις προσωπικές κλίσεις τους.

Για την αποτελεσματικότερη διδασκαλία και μάθηση, εκτός από τα Ανθολόγια, στους διδάσκοντες προσφέρεται επίσης, σε ψηφιακή μορφή, ο *Οδηγός του Εκπαιδευτικού*, στον οποίο παρέχεται μία πλήρης διδακτική πρόταση για ολοκληρωμένο κείμενο, που για την Γ΄ Γυμνασίου είναι θεατρικό κείμενο σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΑΠ Λογοτεχνίας για αυτή την τάξη. Στα Ανθολόγια, επίσης, για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας και μάθησης, εκτός από τους προοργανωτές, υπάρχουν σύντομα εργοβιογραφικά σημειώματα και φωτογραφίες όλων των δημιουργών, όπως και ιδιαίτερα φροντισμένο οπτικοακουστικό υλικό, το οποίο συνομιλεί με το περιεχόμενο των κειμένων και το φωτίζει. Έχει ληφθεί μέριμνα αυτό το υλικό να είναι προσιτό και σε μαθητές με ειδικές ανάγκες μέσω της γραφής braille.

Να σημειωθεί, τέλος, ότι για το σύνολο του πρωτογενούς υλικού που περιλήφθηκε στα Ανθολόγια – κείμενα, φωτογραφίες, εικαστικά έργα κ.ο.κ. – απαιτήθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας άδειες πνευματικών δικαιωμάτων από απογόνους ή φορείς. Τους ευχαριστούμε όλους και όλες, για την προθυμία τους, καθώς συνέβαλαν καθοριστικά στο αισθητικό αποτέλεσμα των βιβλίων, τα οποία εγκαινιάζουν μια νέα εποχή για την ελληνική εκπαίδευση και ευχόμαστε να τα αγκαλιάσουν καθηγητές και μαθητές.

Αφροδίτη Αθανασοπούλου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μέλος της Συντακτικής Ομάδας του *Ανθολογίου Λογοτεχνικών Κειμένων*

για την Γ΄ Γυμνασίου